

LUkeMO

Nuorten oma ääni -kampanja

Materiaalipaketti kirjan ja
lukukokemuksen yhteisölliseen
käsittelyyn yläkoulussa

Sisällys

Osio 1: Vinkkejä luettavan kirjan valitsemiseen

Osio 2: Lukupiirityöskentely

Osio 3: Yhdessä tekeminen luetun pohjalta

Kilpailuohjeet

* Oppilaiden käyttöön soveltuvat osiot on koottu omaksi tiedostoksi, jonka löydät kampanjasivuilta.

Osio 1: Vinkkejä luettavan kirjan valitsemiseen

Luettavan kirjan valinnassa on tärkeää huomioida, että jokainen lukija löytää itselleen kiinnostavaa luettavaa, joka myös vastaa omaa lukutaidon tasoa.

Lukuvinkkejä voi etsiä monesta paikasta ja kirjoihin voi tutustua monella tapaa ennen lopullista lukupiirikirjan valintaa. Esimerkiksi opettaja tai kirjastonhoitaja voi vinkata kirjoja, tai niihin voidaan tutustua vertaisvinkkauksen kautta.

Kirjavalinnan ohjaaminen 1/2

Ennen kirjavalintaa kannattaa pohtia miten lukupiiriryhmät muodostetaan. Valitaanko luettavat kirjat ensin ja niiden perusteella muodostetaan lukupiirit, vai toisinpäin?

Oppilaiden lukumotivaatiota voivat edesauttaa osallisuuden kokemukset luettavan kirjan valinnassa. Oppilaille voi antaa täysin vapaat kädet kirjojen valintaan, tai tarjota rajattua valikoimaa esimerkiksi sellaisista kirjoista, joita löytyy koulukirjastosta useampi kappale.

Minkä kirjan lukisi? -osiosta löydät valmiin kirjavinkkilistan, sekä vinkkejä siitä, mistä luettavaa voi etsiä omatoimisesti.

Kirjavalinnan ohjaaminen 2/2

Osalle oppilaista kiinnostusta voi herättää sellainen kirja, jossa on jotain tuttua (esimerkiksi kirjailija, aihe, genre), mutta osalle lukumotivaatiota voi tuoda hyppy tuntemattomaan, eli itselle uudenlaisen kirjan pariin. Oppilasta voi siis myöskin kannustaa laajentamaan kiinnostustaan ja valitsemaan itselle uuden kirjallisuus- tai tekstilajityypin.

Lukupiirissä jokaisella osallistujalla tulisi olla mukava olo jakaa omia ajatuksiaan ja lukukokemuksiaan muille. Kirja- ja ryhmävalinnan ohjaamisessa on siis hyvä pitää mielessä, kenen kanssa oppilas pystyy luontevasti keskustelemaan.

Minkä kirjan lukisi?

Katso kampanjaa varten laadittu vinkkilista!

Etsi lukemista Lukemosta!

- Lukemo esittelee uusimmat lasten- ja nuortenkirjat tietokirjoista kaunokirjallisuuteen
- Helpot ja laajat hakutoiminnot kirjojen löytämiseksi ja suodattamiseksi
- Nuortenkirjavinkkejä ja vinkkilistoja laajasti eri aiheista ja teemoista
- Nuorten oma ääni -sivuilla nuorten itse tekemiä kirjavinkkejä ja vinkkivideoita

[Lukemo.fi](https://lukemo.fi)

Lue nuorten kirja-arvosteluja Lukufiiliksestä

- Nuorten kirjallisuusmedia Lukufiilis julkaisee lukio- ja yläkouluikäisten kirjoittamia kirja-arvioita, kirjailijahaastatteluja sekä muita tekstejä.

[Lukufiilis.fi](https://lukufiilis.fi)

Katso myös somekanavat:

Instagramissa [@lukemo_lki](https://www.instagram.com/lukemo_lki) ja [@lukufiilis](https://www.instagram.com/lukufiilis)

TikTokissa [@lukufiilismedia](https://www.tiktok.com/@lukufiilismedia)

Kirjat tutuiksi ennen valintaa

Vinkkaus luokassa

- Opettaja voi vinkata kirjoja kampanjan kirjalistan avulla tai antaa listan oppilaille itse tutustuttavaksi.
- Muista hyödyntää kirjastoyhteistyötä ja pyydä kirjavinkkaus oppitunnille paikallisesta kirjastosta.
- Vinkkaajaksi voi pyytää myös ylempien vuosiluokkien lukemisesta innostuneita oppilaita.
- Mitä kirjan kannet kertovat? Tutustutaan ryhmittäin yhteen kirjaan tutkimalla kantta ja takakansitekstiä. Esitellään kirja muille niiden perusteella.
- Järjestetään luokassa kirjasokkotreffit. [Katso Lukuklaanin käsikirja sivu 8.](#)

Muita tapoja tutustua kirjaan

- Kirja-arvioiden lukeminen. Etsitään ennen kirjan valintaa kirjaan liittyvä arvio, somepostaus tai muu teksti ja tutustutaan siihen.

Osio 2: Lukupiirityöskentely

Lukupiirityöskentelyssä on tärkeää avoin ja positiivinen ilmapiiri. Lukupiirissä voi keskustella vapaamuotoisesti luetusta kirjasta, mutta toisinaan apukysymykset voivat helpottaa keskustelun aloittamista tai sen etenemistä.

Kirjaa voi lähestyä erilaisista näkökulmista. Kirjan hahmoihin, miljööseen ja juoneen liittyvien kysymysten lisäksi kirjaa voi käsitellä jokaisen oman lukukokemuksen kautta. Millaisia tunteita kirja herätti? Muistuttaako kirja joitain aiemmin lukemiasi kirjoja?

Ennen lukemisen aloittamista

Ennen varsinaisen lukupiiryöskentelyn aloittamista kannattaa pohtia yhdessä, millainen on hyvä lukupiiri ja sopia käytännön asioista kuten tapaamiskertojen määrästä.

Lukupiiritapaamisia voi pitää esimerkiksi kolme:

- 1) Ensimmäisen kun kirjasta on luettu alku.**
- 2) Seuraavan kirjan puolenvälin tienoilla.**
- 3) Viimeisen kun kirja on kokonaan luettu.**

Tapaamisia voi pitää myös useammin. Viimeiseen tapaamiseen kannattaa varata hyvin aikaa, sillä vasta kun kirja on kokonaan luettu, sen juonta ja omaa lukukokemusta on mielekkäämpää pohtia yhteisesti.

Tärkeää lukupiiryöskentelyssä on se, että jokainen pääsee kertomaan omista ajatuksistaan ja kokemuksistaan kirjan parissa, joten lukupiiri kannattaa pitää sopivan kokoisena.

Osallistujia voi olla esimerkiksi 3-6 per lukupiiri, jolloin keskustelu pysyy helpommin tasapuolisena.

Vinkkejä lukuvaiheeseen

Mitä tehdä, jos lukeminen jumittaa?

- Lue lyhyen aikaa, esimerkiksi 10-15 minuuttia kerrallaan.
- Tee lukuhetkestä miellyttävä tuokio ja asetu mukavaan paikkaan lukemaan herkkujen kera.
- Vaihda ympäristöä! Lähde kotisohvalta esimerkiksi kirjastoon tai kahvilaan lukemaan kirjaa.
- Kuuntele kirjaa äänikirjana. Voit myös vuorotella eri formaattien välillä, eli välillä kuunnella ja välillä lukea kirjaa.
- Lukekaa yhdessä ääneen kaverin tai koko lukupiirin kanssa. Voitte vuorotella ääneenlukuvuoroja, tai pyytää opettajaa lukemaan ääneen luokassa.

Lukupiirikeskustelu

Tästä osiosta löydät kolme lukupiirimallia, joiden alle on listattu valmiita kysymyksiä. Kysymykset ovat jaettu kolmeen eri vaiheeseen tapaamiskertojen mukaan, mutta niitä voi myös jaotella useammille tapaamiskerroille. Voitte myös valita useamman eri näkökulman ja valita niistä kiinnostavimmat kysymykset.

Ensimmäinen lukupiiritapaaminen keskittyy siihen, millaisia vaikutelmia kirjasta on syntynyt sen alun perusteella.

Keskivaiheen tapaamisella keskustellaan kirjan herättämistä ajatuksista, miellelyhtymistä ja kysymyksistä, sekä tehdään havaintoja tekstistä.

Viimeisellä tapaamiskerralla käsitellään kirjaa kokonaisuutena sekä reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia.

Lukupiirimallit:

- 1) Genre
- 2) Lukukokemus
- 3) Aihe

Katso lisää kysymyksiä lukupiirikeskusteluun Lukemon [Mitä juuri luin? -taskuoppaasta](#).

1) Genre

Ensimmäinen tapaaminen: kun on luettu alku

- Miten päädyit valitsemaan tämän kirjan?
- Mitä mieltä olit kansikuvasta ja kirjan nimestä ennen kirjan aloittamista?
- Millainen oli ensireaktiosi, kun aloitit kirjan? Olitko heti koukussa vai jouduitko pinnistelemaan päästäksesi tarinan sisään?
- Mihin genreen kirja kuuluu? Miten päättelet sen?

Keskivaiheen tapaaminen

- Mitä genrepiirteitä olet tähän mennessä löytänyt kirjasta? Onko siinä piirteitä useammasta kuin yhdestä genrestä?
- Onko tarina mielestäsi juoni- vai hahmovetoinen?
- Onko päähenkilö tyypillinen kirjan edustamalle genrelle?
- Millaista kieltä kirjassa käytetään? Esim. puhekieltä, vanhahtavaa kieltä, murretta, kuvailevaa kieltä, paljon vuoropuhelua. Liittyykö kielen tyyli jotenkin kirjan genreen?
- Mitä odotuksia sinulla on kirjan loppuosalle? Mitä kirjassa pitäisi tapahtua, että se edelleen edustaisi tiettyä genreä?

Loppukeskustelu: kun kirja on luettu kokonaan

- Mitä mieltä olit kansikuvasta ja kirjan nimestä kirjan lukemisen jälkeen? Kuvasiko kansi ja nimi kirjaa hyvin/huonosti?
- Muuttuiko tunnelma kirjan aikana? Oliko tarinassa selvä käännekohta?
- Noudattiko tarina genrelle tyypillistä kulkua?
- Mikä teki kirjan tapahtumapaikasta erikoisen? Olisivatko kirjan tapahtumat voineet tapahtua jossakin muualla? Entä jossakin muussa ajassa? Olisiko tämä muuttanut tarinaa jotenkin oleellisesti?
- Jos et ole aiemmin lukenut tämän genren kirjoja, mikä kirjassa ja sen edustamassa genressä oli yllättävää?
- Haluaisitko lukea toisen samaa genreä edustavan kirjan? Miksi? Miksi et?
- Oliko kirja sopivan mittainen? Miten olisit laajentanut tarinaa? Mitä olisit karsinut pois?

2) Lukukokemus

Ensimmäinen tapaaminen: kun on luettu alku

- Miten päädyit valitsemaan tämän kirjan?
- Mitä mieltä olit kansikuvasta ja kirjan nimestä ennen kirjan aloittamista?
- Millainen oli ensireaktiosi, kun aloitit kirjan? Olitko heti koukussa vai jouduitko pinnistelemään päästäksesi tarinan sisään?

Keskivaiheen tapaaminen

- Onko tarina mielestäsi juoni- vai hahmovetoinen? Miten tämä vaikuttaa lukukokemukseesi?
- Onko kertoja mielestäsi luotettava? Millaisista seikoista teit päätelmäsi?
- Mitä aiheita tai teemoja on tähän mennessä noussut esiin?
- Mistä olet pitänyt kirjassa tähän mennessä? Mistä et? Oletteko kaikki samaa mieltä, vai onko jollain erilainen kokemus? Vertailkaa kokemuksia ja pohtikaa mistä nämä voisivat johtua.
- Millaista kieltä kirjassa käytetään? Esim. puhekieltä, vanhahtavaa kieltä, murretta, kuvailevaa kieltä, paljon vuoropuhelua. Miten tämä vaikuttaa lukukokemukseesi?

Loppukeskustelu: kun kirja on luettu kokonaan

- Mitä mieltä olit kansikuvasta ja kirjan nimestä kirjan lukemisen jälkeen? Kuvasiko kansi ja nimi kirjaa hyvin/huonosti?
 - Oliko tarina mielestäsi ennalta-arvattava vai yllättävä?
 - Millaisia tunteita tarina sinussa herätti?
 - Kenestä kirjan henkilöstä pidit eniten? Miksi?
 - Mikä kirjan kohta mietitytti sinua?
 - Oliko kirja sopivan mittainen? Miten olisit laajentanut tarinaa? Mitä olisit karsinut pois?
 - Muuttiko kirja sinua jotenkin? Saitko uusia näkökulmia kirjan lukemisen seurauksena?
 - Jaa lempikohtasi/katkelmasi kirjasta. Miksi tämä kohta tai katkelma erottui?
-

3) Aihe

Ensimmäinen tapaaminen: kun on luettu alku

- Miten päädyit valitsemaan tämän kirjan?
- Mitä mieltä olit kansikuvasta ja kirjan nimestä ennen kirjan aloittamista?
- Millainen oli ensireaktiosi, kun aloitit kirjan? Olitko heti koukussa vai jouduitko pinnistelemaan päästäksesi tarinan sisään?
- Mistä luulet kirjan kertovan?

Keskivaiheen tapaaminen

- Mitä aiheita tai teemoja tähän mennessä on noussut esiin? Mitkä niistä ovat mielestäsi kiinnostavimpia? Miksi?
- Onko tarina mielestäsi juoni- vai hahmovetoinen? Vaikuttaako se jotenkin siihen, miten eri aiheita käsitellään kirjassa?
- Onko kertoja mielestäsi luotettava? Millaisista seikoista teit päätelmäsi?
- Esiintyykö tarinassa usein tietty esine tai asia? Miksi se on/voisi olla tärkeä? Kuvastaako se mielestäsi jotain? Mitä?

Loppukeskustelu: kun kirja on luettu kokonaan

- Mitä mieltä olit kansikuvasta ja kirjan nimestä kirjan lukemisen jälkeen? Kuvasiko kansi ja nimi kirjaa hyvin/huonosti?
- Millaisia asioita kirja pohjimmiltaan käsittelee? Esim. ystävyys, suru.
- Oliko tarina mielestäsi ennalta-arvattava vai yllättävä?
- Mitä eri aiheita löysit kirjasta? Oletko lukenut aikaisemmin kirjoja samoista aiheista?
- Onko tarinalla jokin viesti lukijalle? Mikä se voisi olla?
- Mikä näyttäytyy tarinassa oikeana toimintana, mikä vääränä?
- Millaisia tunteita tarina sinussa herätti?
- Muuttiko kirja sinua jotenkin? Saitko uusia näkökulmia kirjan lukemisen seurauksena?

Osio 3: Yhdessä tekeminen luetun pohjalta

Lukemisen yhteisöllisyys ja elämyksellisyys saa jatkoa, kun oppilaat pääsevät käyttämään luovuuttaan kirjan lukemisen ja siitä keskustelemisen jälkeen.

Mahdollisuus aktiiviseen toimijuuteen ja oman kokemusmaailman esiintuomiseen voi edesauttaa kirjallisuuden ja lukemisen merkityksen kasvua nuoren elämässä.

Kirjaa ja lukukokemusta voi käsitellä esimerkiksi kirjoittamalla, taiteilemalla tai videon kuvaamisen kautta. Vain mielikuvitus on rajana!

Yhteisen työn ohjaaminen: Miten yhteinen työ aloitetaan

Yhdessä tehdyn luovan työn sisällön suunnittelu tulee tapahtua ryhmä- ja kirjalähtöisesti. Seuraavalle sivulle on koottu johdatteluvia kysymyksiä tuotoksen tekemiseen, joista voi lähteä liikkeelle.

Luokalle voi esitellä erilaisia vaihtoehtoja, miten kirjaa voi käsitellä yhteisessä tuotoksessa, mutta nuorten osallisuus kasvaa kun heille antaa vapaat kädet toteutukseen. Katso esimerkkejä ja ohjeistuksia erilaisista toteutuksista seuraavilta sivuilta.

Lukupiirin keskusteluosuuksia voi rauhoittaa antamalla luovan työskentelyn ohjeistuksen vasta viimeisen lukupiiritapaamisen jälkeen. Muista kuitenkin varata tarpeeksi aikaa myös yhteisen luovan työn tekemiselle.

Osana Lukemon Nuorten oma ääni -kampanjaa järjestetään kilpailu, johon voi osallistua luetun jälkeen tehdyllä yhteisellä luovalla työllä. Osallistuminen kilpailuun ja mahdollisuus saada tehty tuotos julkaistua verkossa voi kasvattaa motivaatiota sen tekemiseen.

Lue tarkemmat kilpailuohjeet materiaalipaketin viimeisestä osiosta.

Johdatuskysymyksiä yhteisen tuotoksen tekemiseen

1) Lukupiiri: genre

- Millaisia tunteita tarina sinussa herätti?
- Mitä ajattelit kirjan lopusta? Jos voisit muuttaa siitä jotakin, mitä muuttaisit?
- Mistä muista lukemistasi kirjoista tämä kirja muistuttaa sinua?
- Kenelle suosittelisit kirjaa?

2) Lukupiiri: lukukokemus

- Mistä muista lukemistasi kirjoista tämä kirja muistuttaa sinua?
- Haluaisitko lukea kirjan uudelleen? Miksi, miksi et?
- Haluaisitko lukea kirjailijalta jonkin toisen teoksen? Miksi, miksi et?
- Kenelle suosittelisit kirjaa?

3) Lukupiiri: aihe

- Mitä ajattelit kirjan lopusta? Jos voisit muuttaa siitä jotakin, mitä muuttaisit?
- Mistä muista lukemistasi kirjoista tämä kirja muistuttaa sinua?
- Oletko lukenut muita teoksia samalta kirjailijalta? Jos olet, miten luettu kirja suhteutui niihin?
- Kenelle suosittelisit kirjaa?

Luova työskentely luetun pohjalta

Kategoria 1: kirjoita

Luettua voi käsitellä erilaisien tekstien kautta. Kirjasta voi esimerkiksi kirjoittaa:

- Lyhyen kirjavinkin: katso esimerkki
- Pidemmän kirja-arvion: katso Lukufiiliksen ohjeet kirja-arvion tekoon
- Fanifiktiota: katso esimerkki
- Genre-esittelyn tai -katsauksen: katso esimerkki

Kategoria 2: piirrä tai taiteile

Lukukokemusta voi lähestyä myös visuaalisen ilmaisen kautta. Kokeile tehdä luetusta kirjasta esimerkiksi:

- Fanitaidetta: katso esimerkki
- Kartta: tunnekartta, tapahtumakartta, ajatuskartta jne.
- Mainosjuliste
- Kirjalle uusi kansi

Kategoria 3: kuvaa tai äänitä

Tuntuuko videoiden kuvaaminen tai puheen äänittäminen houkuttevalta tavalla käsitellä luettua kirjaa? Kuvaa tai äänitä kirjasta:

- Kirjavinkkivideo tai kirjatraileri: [katso esimerkki](#)
- Lyhyt vinkkausvideo, TikTok-trendi tai jokin muu lyhyt video, missä kirja ja lukukokemus ovat keskiössä: [katso Lukufiiliksen ohjeet kirja-aiheisen videon tekoon](#)
- Podcast-jakso: [katso Lukufiiliksen ohjeet podcast-jakson tekoon](#)

Yhteisen työn ohjaaminen: Kun yhteinen tuotos on valmis

Yhteisöllinen lukukokemus ja siitä syntynyt luova työ voidaan lopuksi jakaa koko luokan kanssa. Tuotoksista voi pitää esittelykierroksen tai vaikkapa luokan oman näyttelyn.

Tuotosten ja luettujen kirjojen esittely toimii myös vuorovaikutus- ja viestintätaitojen harjoituksena sekä vertaisvinkkauksena. Esittelyjen jälkeen voidaan esimerkiksi miettiä minkä kirjan kukakin lukisi muiden esittelemien tuotosten pohjalta.

Luokan lukupiirikirjoista voi laatia vinkkilistan esimerkiksi koulukirjaston seinälle, jolloin lukemisen yhteisöllisyys levittyy myös oman luokan ulkopuolelle. Vinkkilistoja voi täydentää muilla kirjoilla, jotka esimerkiksi käsittelevät samaa aihetta tai edustavat samaa genreä.

Lähetäkää lopuksi tuotokset Lukemon kilpailuun! Katso osallistumisohteet seuraavalta sivulta.

Kilpailuohjeet

Osana Lukemon Nuorten oma ääni -kampanjaa järjestetään kilpailu, johon voi osallistua luettuun kirjaan liittyvällä yhteisellä luovalla tuotoksella.

Kilpailukategoriat ovat:

- 1) kirjoita
- 2) piirrä tai taiteile
- 3) kuvaa tai äänitä

Materiaalipaketin 3. osiossa annettiin esimerkkejä eri kategorioihin sopivista toteutuksista, mutta kilpailutyö voi olla myös jotain aivan muuta! Kilpailutyön tekemisessä annetaan nuorille vapaat kädet, kunhan toteutus sopii johonkin kolmesta kategoriasta.

Kilpailutöiden sallitut laajuudet:

- Tekstitiedosto: 0,5-3 sivua
- Kuvatiedosto: 1-5 kuvaa
- Video: 30 sekuntia - 10 minuuttia
- Äänite: 3-15 minuuttia.

Kilpailun arvioinnissa huomioidaan kekseliäisyys sekä oman näkemyksen ja lukukokemuksen esille tuominen. Jokaisesta kategoriasta valitaan yksi voittajatyö, joiden tekijät palkitaan kirjapalkinnoilla!

Kilpailuun osallistuneita töitä julkaistaan Lukemon Nuorten oma ääni -sivuilla sekä Lukukeskuksen nuorten kirjallisuusmedia Lukufiiliksessä. Lupa julkaisuun kysytään lomakkeella, jolla työ lähetetään kilpailuun.

Kilpailu on käynnissä kampanjan ajan, eli 11.3.-28.4.2024.

Palauta kilpailutyö tällä lomakkeella.